

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ”
(для бакалаврів)

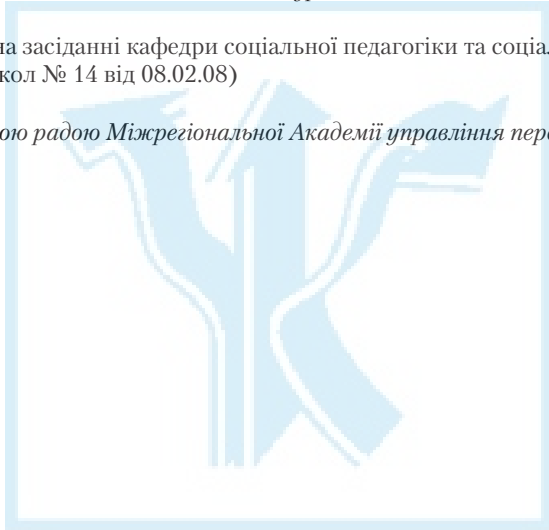
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

Підготовлено кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри соціальної педагогіки та соціальної психології *Л. І. Курач*

Затверджено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної психології (протокол № 14 від 08.02.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Курач Л. І. Навчальна програма дисципліни “Методи соціально-педагогічних досліджень” (для бакалаврів). – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. – 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни, варіанти контрольних робіт, тести, питання для самоконтролю, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
- © ДП «Видавничий дім «Персонал»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс “Методи соціально-педагогічних досліджень” має за мету сформувати у студентів цілісне бачення проблематики соціально-педагогічних досліджень, дати знання, сформувати вміння й навички визначення предмету, мети, завдань та вибору адекватних методів і методик дослідження соціальних процесів і явищ. Ознайомлення з емпіричними методами дослідження поєднуюватиметься із практичною діяльністю майбутніх соціальних педагогів щодо збору, обробки і аналізу результатів досліджень у різних соціумах: закладах освіти, організаціях і установах дозвілля, неформальних об’єднаннях, службах зайнятості, ЦССМ тощо.

Студент має

знати:

- значення основних методологічних принципів процесу наукового пізнання;
- значення соціально-педагогічних досліджень для ефективності соціально-педагогічної діяльності;
- методи математичної обробки результатів дослідження;
- понятійно-термінологічний апарат.

уміти:

- використовувати дані досліджень у практичній діяльності;
- вибрати адекватні методи дослідження й застосовувати їх для вивчення соціальних явищ;
- розробляти програму дослідження згідно з методологічними й методичними підходами;
- визначати гіпотезу, мету й завдання дослідження;
- здійснювати кількісну і якісну обробку результатів дослідження;
- аналізувати, систематизувати й узагальнювати результати вивчення соціально-педагогічних явищ.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Теорія та методологія наукового дослідження
1	Поняття методології наукового дослідження та його розвиток у сучасній педагогічній науці
2	Теоретичні основи організації та проведення соціально-педагогічних досліджень
	Змістовий модуль II. Характеристика психолого-педагогічних і соціологічних методів збору інформації у соціально-педагогічних дослідженнях
3	Експеримент як складова частина наукового дослідження соціально-педагогічної дійсності
4	Метод спостереження у соціально-педагогічних дослідженнях
5	Методи опитування у соціально-педагогічних дослідженнях
6	Рейтингові методи у соціально-педагогічних дослідженнях
7	Методи аналізу документів та продуктів діяльності у соціально-педагогічних дослідженнях
8	Методи соціометрії. Тестові методики соціально-педагогічних досліджень
9	Методи обробки даних і аналізу результатів соціально-педагогічного дослідження
	Разом годин: 108

ЗМІСТ
дисципліни
“МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ”

Змістовий модуль I. Теорія та методологія наукового дослідження

Тема 1. Поняття методології наукового дослідження та його розвиток у сучасній педагогічній науці

Наукове пізнання в житті суспільства. Наукове пізнання й методологія. Логіка наукового дослідження як аналіз сутності та структури наукового пізнання. Емпіричні та теоретичні рівні пізнання.

Об'єкт і предмет пізнання. Педагогічний факт як категорія наукового пізнання.

Поняття методології та методу.

Основні методологічні принципи. Сутність принципу детермінізму, єдності діяльності й розвитку, цілеспрямованості, структурності, комплексності, об'єктивізму, принцип повноти й завершеності дослідження.

Методи наукового пізнання. Аналіз і синтез. Індукція і дедукція. Методи ідеалізації і моделювання. Аксиоматично-дедуктивний метод. Логічний та історичний методи дослідження. Системний підхід у науковому дослідженні.

Мова як засіб вираження наукових знань. Інтерпретація та операціоналізація понять.

Література [1; 7; 16; 13]

Тема 2. Теоретичні основи організації та проведення соціально-педагогічних досліджень

Поняття соціального. Соціальна діяльність і соціальні відношення, факти. Система особистості. Соціальна система. Механізм соціалізації індивіда. Механізм зміни соціальної системи. Соціальний статус і соціальна роль. Соціальні норми і цінності. Рівні соціальної взаємодії особистостей.

Принципи розбудови соціально-педагогічних інноваційних систем. Сутність принципів: системність, природовідповідність, культуровідповідність, свобододоцільність (О. В. Киричук).

Особливості соціально-педагогічних досліджень у професійній діяльності соціального педагога. Вивчення особистості, групи, колективу як необхідна умова їх успішної соціалізації.

Соціально-педагогічне дослідження як основа реалізації особистісного та індивідуального підходів у системі соціально-педагогічної роботи з населенням. Розробка проекту дослідження. Технологія підготовки програми дослідження.

Проблема, мета й завдання соціально-педагогічних досліджень. Об'єкт і предмет соціально-педагогічних досліджень.

Організаційно-методичний (календарний) план дослідження. Стратегічний план дослідження й підготовка виконавців.

Змістовні та формалізовані способи дослідження соціально-педагогічної дійсності.

Класифікація методів соціально-педагогічних досліджень.

Педагогічна діагностика й соціально-педагогічне дослідження.
Роль особистості науковця у проведенні соціально-педагогічного дослідження.

Література [1; 4; 7; 11;16; 18; 13]

Змістовий модуль II. Характеристика психолого-педагогічних і соціологічних методів збору інформації у соціально-педагогічних дослідженнях

Тема 3. Експеримент як складова частина наукового дослідження соціально-педагогічної дійсності

Експеримент як метод дослідження соціально-педагогічних явищ.

Сутність експерименту як методу наукового пізнання соціально-педагогічної дійсності.

Основні ознаки застосування експериментального методу: втручання в певні соціально-педагогічні структури й ситуації у процесі експерименту, забезпечення необхідних умов, нейтралізація незапланованих впливів, маніпуляція з окремими елементами ситуації.

Гіпотеза і програма експерименту. Способи формування вибіркової сукупності у соціально-педагогічному експерименті.

Основні елементи структури соціально-педагогічного експерименту як експериментальної системи: експериментальний фактор, експериментальна ситуація, експериментальний об'єкт. Етапи організації і проведення експерименту.

Групи досліджуваних в експерименті: контрольна і експериментальна.

Методика проведення експерименту.

Особливості планування експерименту у соціально-педагогічних дослідженнях.

Умови успішності проведення педагогічного експерименту: а) розуміння сутності емпіричного і теоретичного пізнання, володіння системою пізнавальних процедур; б) педагогічна майстерність, організаторські здібності педагогів-експериментаторів. Фіксування результатів експерименту. Обробка матеріалів і визначення ступеня чистоти результатів.

Основні види експериментів у соціально-педагогічних дослідженнях: природні і лабораторні; констатуючі; формуючі і контрольні;

прості і складні; звичайні і змодельовані; пасивні та активні; одно- і багатофакторні тощо.

Література [2; 4; 9; 11;16; 19; 13]

Тема 4. Метод спостереження в соціально-педагогічних дослідженнях

Використання методу спостереження в соціально-педагогічних дослідженнях.

Спостереження як метод цілеспрямованого, планомірного, певним чином фіксованого сприйняття досліджуваного об'єкта.

Наукове і повсякденне спостереження. Ознаки наукового спостереження. Специфічні особливості спостереження. Труднощі спостереження як методу збору інформації. Типові помилки спостерігача.

Програма проведення спостереження. Етапи наукового спостереження.

Види спостереження: структуризовані і неструктуризовані (за ступенем формалізації спостереження), включені і невключені (за місцем спостерігача), польові і лабораторні (за умовами організації), систематичні і випадкові (за регулярністю проведення), довготривалі і короткотривалі, каузальні (причинне) і епізодичні, зовнішні і внутрішні. Техніка й методи організації спостереження. Загальна процедура спостереження. Самоспостереження (інтроспекція).

Значення ролі спостерігача для успішного проведення спостереження. Переваги та недоліки методу спостереження.

Процедура фіксації результатів у процесі спостереження: система категорій, система ознак, шкала рейтингу.

Література [3; 4; 9; 11;15; 19; 20]

Тема 5. Методи опитування у соціально-педагогічних дослідженнях

Опитування як сукупність методів отримання інформації. Вимоги до опитування в соціально-педагогічних дослідженнях.

Бесіда як метод збору фактів у процесі особистого спілкування за спеціально складеною програмою. Використання бесіди як самостійного і допоміжного методу. Види бесіди. Умови успішності бесіди як методу дослідження. Вимоги до бесіди. Основні прийоми встановлення контакту.

Анкетування. Анкети. Класифікація питань анкети за змістом, функціями, формою. Використання в анкетуванні шкал відповідей поперечних профілів.

Оформлення анкети. Розміщення питань анкети. Основні вимоги до формулювання питань анкети.

Інтерв'ю як метод опитування. Інтерв'юер і респондент. Засоби комунікації у процесі інтерв'ю. Різновиди інтерв'ю. Пізнавальні можливості інтерв'ю, достовірність відображення дійсності.

Об'єкти опитування (соціальна спільнота, група, колектив, індивід). Предмет опитування (події, факти, мотиви, ціннісні орієнтації тощо). Вимоги до компетенції респондентів. Організація обробки інформації.

Масові опитування в соціологічній практиці й вимоги до них.

Об'єктивність, надійність та валідність методів опитування.

Література [1; 2; 9; 11;15; 16]

Тема 6. Рейтингові методи у соціально-педагогічних дослідженнях

Сутність оцінювання. Вибір експертів (компетентних суддів). Поширеність оціночних методів і методик у дослідженнях соціально-педагогічних явищ і ситуацій. Метод попарного порівняння. Метод експертного оцінювання, метод незалежних характеристик.

Узагальнення результатів за допомогою рейтингу. Переваги і недоліки рейтингу. Забезпечення достовірності одержаної інформації. Типові помилки, до яких вдаються компетентні судді: помилка великодушності, помилка центральної тенденції, тенденційність, помилка контрасту, близькості, логічна помилка.

Застосування методів математичної статистики для обробки даних дослідження.

Метод самооцінки як частковий випадок рейтингу. Самооцінка як прояв самосвідомості.

Застосування методу самооцінки при вивченні соціальних ролей особистості. Методика використання методу самооцінки.

Поєднання методу компетентних суддів і самооцінки.

Література [7; 4; 9; 11;14; 18]

Тема 7. Методи аналізу документів та продуктів діяльності у соціально-педагогічних дослідженнях

Суть поняття “документ”. Класифікація документів. Характеристика статистичних документів. Основні джерела статистичної документації.

Характеристика вербальних документів. Відмінності між вербальними і статистичними документами.

Характеристика офіційних і неофіційних документів.

Особливості державних і особистих документів. Особисті документи як основні і додаткові джерела інформації.

Письмові документи — найчисельніший вид сучасної документації. Діяльність головних архівних управлінь. Система правил зберігання документів у архівах.

Преса та газетно-журнальна періодика як важливе джерело соціологічної інформації.

Специфіка іконографічних, фонетичних документів.

Методи аналізу документів. Особливості традиційного аналізу документів. Недоліки традиційного аналізу документів. Формалізований метод як спосіб переборення суб'єктивізму традиційного методу.

Вивчення інтересів, нахилів, здібностей, ставлення до діяльності, особливостей розвитку психіки через аналіз продуктів діяльності досліджуваних. Об'єкти вивчення. Вимоги до аналізу продуктів діяльності як методу одержання соціально-педагогічної інформації. Загальні вимоги до складання бібліографічного опису документів (друкованих праць).

Література [4; 5; 8; 12;14; 16]

Тема 8. Методи соціометрії. Тестові методики соціально-педагогічних досліджень

Соціометрія як метод наукового дослідження структури взаємостосунків та особливостей організаторської діяльності й комунікативних якостей особистості.

Поняття аутосоціометрії. Реальний та рефлексивний статус; аутосоціоматриця; аутосоціограма. Переваги і недоліки соціометричного методу у соціально-педагогічних дослідженнях.

Поняття стратометричного методу визначення рівня міжособистісних стосунків у групі.

Використання соціометрії при вивченні референтних груп (референтометрія).

Місце індивіда в групі — статус, соціальна роль.

Соціометричні критерії: комунікативні (соціометричні тести), гностичні (тести соціальної перцепції).

Соціометричні індекси та методика їх обчислення.

Впорядковані і невпорядковані матриці.

Основні правила побудови соціометричного тесту.

Процедура проведення соціометричного дослідження.

Соціограма як спеціальний малюнок, діаграма, яка відображає цілісну картину взаємостосунків.

Графічні позначення типів стосунків між членами групи.

Визначення соціометричного статусу особистості в цій групі. Доцільність і необхідність соціометричних досліджень. Вимоги до обнародування результатів соціометрії.

Тестові методики в педагогічних дослідженнях. Основні сфери тестування: освіта, професійна підготовка і відбір, психологічне консультування. Види тестів. Описові та об'єктивні тести. Особливості етапів тестової методики: вибір тесту; проведення його; інтерпретація результатів тесту.

Вимоги до проведення тестових методик.

Література [1; 5; 8; 13;14; 15 16]

Тема 9. Методика обробки даних і аналізу результатів соціально-педагогічного дослідження

Кількісна і якісна інтерпретація результатів соціально-педагогічних досліджень. Обробка даних, визначення методів статистичного аналізу.

Метод первинної статистичної обробки.

Метод вторинної статистичної обробки. Способи графічного і табличного подання результатів експерименту.

Можливості використання математичних методів у соціально-педагогічних дослідженнях. Імовірний характер соціальних і педагогічних явищ, багатозначність зв'язків між причиною і наслідком та їх статистичні залежності.

Поняття виміру як встановлення відповідності між явищами й числами. Шкали вимірювань. Графічна ілюстрація результатів дослідження у вигляді діаграм, гістограм, полігонів.

Обробка даних опитування. Процедура обробки анкет, рейтингу. Вибір комп'ютерних програм обробки даних дослідження.

Підвищення ступеня вірогідності та об'єктивності оцінки одержуваних експериментальних даних.

Оформлення отриманих дослідницьких матеріалів. Обґрунтування висновків і рекомендацій.

Література [1; 3; 9; 11;14; 15; 20]

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Логіка наукового дослідження як аналіз сутності та структури наукового пізнання.
2. Педагогічний факт як категорія наукового пізнання.
3. Застосування методу самооцінки при вивченні соціальних ролей особистості.
4. Методика використання методу самооцінки.
5. Особливості соціально-педагогічних досліджень у професійній діяльності соціального педагога.
6. Вивчення особистості, групи, колективу як необхідна умова їх успішної соціалізації.
7. Соціально-педагогічне дослідження як основа реалізації особистісного та індивідуального підходів у системі соціально-педагогічної роботи з населенням. Розробка проекту дослідження.
8. Технологія підготовки програми дослідження.
9. Техніка й методи організації спостереження.
10. Проблема, мета й завдання соціально-педагогічних досліджень.
11. Особливості складання стратегічного плану дослідження.
12. Змістовні та формалізовані способи дослідження соціально-педагогічної дійсності.
13. Оптимальні методи соціально-педагогічних досліджень.
14. Педагогічна діагностика й соціально-педагогічне дослідження.
15. Роль особистості науковця у проведенні соціально-педагогічного дослідження.
16. Особливості планування експерименту у соціально-педагогічних дослідженнях.
17. Техніка й методи організації спостереження.
18. Експеримент як метод дослідження соціально-педагогічних явищ.

19. Сутність експерименту як методу наукового пізнання соціально-педагогічної дійсності.
20. Основні види експериментів у соціально-педагогічних дослідженнях та їх особливості.
21. Соціометрія як метод наукового дослідження структури взаємостосунків та особливостей організаторської діяльності й комунікативних якостей особистості.
22. Особливості використання стратометричного методу визначення рівня міжособистісних стосунків у групі.
23. Соціометричні індекси та методика їх обчислення.
24. Тестові методики в педагогічних дослідженнях.
25. Особливості етапів тестової методики: вибір тесту; проведення його; інтерпретація результатів тесту.
26. Преса та газетно-журнальна періодика як важливе джерело соціологічної інформації.
27. Вибір комп'ютерних програм обробки даних дослідження.
28. Можливості використання математичних методів у соціально-педагогічних дослідженнях.
29. Сучасні проблеми методики соціально-педагогічних досліджень.
30. Особливості етапів тестової методики.

ТЕСТИ

1. Виберіть правильне визначення поняття “наукове пізнання”:

- а) наукове пізнання — це суспільно-історичний процес творчої діяльності людини, що формує її знання про світ і себе;
- б) наукове пізнання — складне і багатогранне суспільне явище, найвища форма пізнання дійсності;
- в) наукове пізнання — процес розкриття об'єктивних закономірностей, суті об'єктів навколишнього світу і самої людини;
- г) наукове пізнання — процес цілеспрямованого активного відображення світу у свідомості людей, зумовлений суспільно-історичною практикою людства.

2. Визначте, на якому рівні відбувається наукове пізнання:

- а) почуттєвому і раціональному;
- б) емпіричному і теоретичному.

3. Методи наукового дослідження поділяються на:

- а) основні і допоміжні;
- б) емпіричні та теоретичні;
- в) прикладні та фундаментальні;
- г) загальні та часткові (спеціальні).

4. Визначте, що лежить в основі поділу системи на:

- а) природні і штучні;
- б) замкнуті і відкриті;
- в) статичні і динамічні;
- г) матеріальні та абстрактні.

5. Закінчіть фразу: Застосування системного підходу до наукового дослідження передбачає...

6. Виберіть правильне твердження і закінчіть речення:

- а) основні види висновків і умовиводів у науковому дослідженні;
- б) методи теоретичних наукових досліджень.

7. Виберіть правильну відповідь: “Негативні результати досліджень”, “помилкові результати досліджень” – це поняття:

- а) тотожні;
- б) різні.

8. Наукове дослідження починається:

- а) з постановки теми або проблеми;
- б) визначення завдань дослідження;
- в) формулювання гіпотези.

9. Результативність дослідження залежить від:

- а) від актуальності обраної теми;
- б) від великого об'єму вибірки дослідження;
- в) від правильно складеної програми дослідження;
- г) від вдалого і обґрунтованого вибору теми.

10. Результатом вивчення стану досліджуваної проблеми може бути:

- а) бібліографічний список опрацьованих літературних джерел;
- б) виписки із опрацьованих матеріалів;
- в) реферат чи конспект опрацьованого матеріалу.

11. Перед складанням програми дослідження необхідно:

- а) уточнити проблему і тему дослідження;

- б) поставити мету дослідження;
- в) обґрунтувати актуальність дослідження;
- г) сформулювати гіпотезу;
- д) визначити завдання дослідження.

12. Визначте, чи правильне твердження: "Емпіричним дослідженням більш характерна дедуктивна форма гіпотези, а теоретичним дослідженням – індуктивна гіпотеза":

- а) правильне;
- б) неправильне.

13. Теоретичному аналізу результату дослідження передую:

- а) формулювання гіпотези;
- б) підбір відповідних методів дослідження;
- в) систематизація і впорядкування зібраних матеріалів, перевірка їх достовірності.

14. Рекомендована кількість висновків у соціально-педагогічних дослідженнях:

- а) до 3-х;
- б) понад 10-ти;
- в) 5–10.

15. Репрезентативність вибірки – це:

- а) властивість бути моделлю основної популяції за визначеними ознаками;
- б) властивість змінюватися;
- в) це стратифікована вибірка,

16. Основними ознаками експерименту є:

- а) втручання експериментатора в систему об'єктивної реальності;
- б) планове введення відносно ізольованого експериментального фактору;
- в) планомірний контроль за всіма існуючими факторами;
- г) ефект зміни залежних змінних.

17. Визначте, чи правильне визначення: Незалежна експериментальна змінна; експериментальний фактор) – це та, яку змінює експериментатор:

- а) правильне;
- б) хибне.

18. Виберіть ті поняття, що характеризують структуру експерименту:

- а) експериментатор;
- б) популяція (репрезентативна вибірка);
- в) програма експерименту;
- г) експериментальний фактор;
- д) експериментальна ситуація;
- ж) експериментальний об'єкт.

19. Визначте, чи правильне визначення: залежна експериментальна змінна — це фактор, що залишається незмінним у результаті введення незалежної змінної:

- а) правильне;
- б) хибне.

20. Визначте, чи правильно, що при традиційному експерименті змінюється одна незалежна змінна, а при факторному експерименті змінюється одночасно декілька незалежних змінних:

- а) так;
- б) ні.

21. Визначте, чи правильно, що констатувальний експеримент передбачає активний, цілеспрямований вплив на досліджуваних для того, щоб розвинути у них певні якості, властивості:

- а) так;
- б) ні.

22. Визначте, чи правильно, що формуючий експеримент передбачає виявлення основних особливостей чи рівнів розвитку якостей особистості, констатує зв'язок причин і наслідків її поведінки:

- а) так;
- б) ні.

23. Процес експериментального дослідження починається:

- а) з постановки проблеми і утворення наукової гіпотези;
- б) формування вибірки;
- в) визначення системи методів збору емпіричного матеріалу;
- г) визначення проблеми та основних завдань.

24. Для педагогічного експерименту рекомендується формувати мінімальну вибірку:

- а) менше 30 осіб;
- б) 25–30 осіб;
- в) 100 осіб і більше.

25. У соціально-педагогічних дослідженнях експеримент виступає:

- а) як самостійний метод;
- б) поєднується з іншими методами.

26. Визначте, чи правильно, що спостереження як метод соціально-педагогічних досліджень не розкриває внутрішніх сторін педагогічних явищ та об'єктів, не забезпечує повної об'єктивності інформації:

- а) правильно;
- б) неправильно.

27. Визначте основні ознаки наукового спостереження:

- а) повинно бути спрямоване на соціально значущі моменти;
- б) повинно проводитись організовано і систематизовано;
- в) завжди вимагає максимального збору інформації (фото, кіно, магнітофон та ін.);
- г) результати повинні чітко фіксуватись і без затрати праці піддаватись відтворенню.

28. Сформуйте правильну послідовність етапів наукового спостереження (записати послідовність буквами):

- а) обробка та інтерпретація одержаної інформації;
- б) визначення мети спостереження;
- в) проведення спостереження;
- г) вибір об'єкта спостереження;
- д) корекція програми спостереження;
- е) уточнення предмета спостереження;
- є) здійснення пілотажного, пробного спостереження;
- ж) планування ситуацій спостереження;
- з) прогнозування можливих помилок С;
- і) підбір способів спостереження;
- к) вибір способів реєстрації досліджуваного матеріалу;
- л) визначення тривалості і кількості спостережень.

29. Виберіть з переліку ті твердження, що описують недоліки спостережень:

- а) суб'єктивність;
- б) збереження природних умов діяльності;
- в) неможливість контролювати і впливати на спостережуваного;
- г) можливе використання різноманітних технічних засобів;
- д) не потребує попередньої згоди досліджуваних.

30. Перед початком спостереження дослідник має найперше з'ясувати:

- а) на яке питання повинно дати відповідь спостереження;
- б) в яких умовах має здійснюватись спостереження;
- в) яка кількість спостереження потребується для формулювання висновків;
- г) вибрати об'єкт спостереження.

31. Визначте основні відмінності наукового спостереження від життєвського;:

- а) цілеспрямованість;
- б) планомірність;
- в) спостереження вербальної діяльності людей, експресивних реакцій та переміщення тіла в просторі;
- г) реєстрація результатів;
- д) оперування системою понять.

32. Які з перелічених операцій можуть застосовуватись для реєстрації результатів спостереження:

- а) система категорій;
- б) побудова графіків;
- в) складання таблиць;
- г) шкала оцінювання (шкала рейтинга).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Коротко назвіть положення, на яких ґрунтується поняття "система".
2. Назвіть кілька принципів, яким підпорядковуються системи.
3. Назвіть кілька основних методологічних принципів.
4. Назвіть основні види вибіркової сукупності досліджуваних об'єктів.

5. Назвіть не п'яти видів спостереження (за різними основами класифікації).
6. Методика соціально-педагогічних досліджень як наука.
7. Предмет і завдання методики соціально-педагогічних досліджень.
8. Актуальні проблеми методики соціально-педагогічних досліджень в сучасних умовах.
9. Соціальна діяльність і соціальні відношення, факти.
10. Поняття методології та методу.
11. Методи наукового пізнання.
12. Системний підхід у науковому дослідженні.
13. Соціальний статус і соціальна роль.
14. Соціальні норми і цінності.
15. Рівні соціальної взаємодії особистостей.
16. Принципи розбудови соціально-педагогічних інноваційних систем.
17. Сутність принципів: системність, природовідповідність, культуровідповідність, свобододоцільність
18. Особливості соціально-педагогічних досліджень у професійній діяльності соціального педагога.
19. Вивчення особистості, групи, колективу як необхідна умова їх успішної соціалізації.
20. Технологія підготовки програми дослідження.
21. Проблема, мета й завдання соціально-педагогічних досліджень.
22. Об'єкт і предмет соціально-педагогічних досліджень.
23. Організаційно-методичний (календарний) план дослідження.
24. Стратегічний план дослідження й підготовка виконавців.
25. Змістовні та формалізовані способи дослідження соціально-педагогічної дійсності.
26. Класифікація методів соціально-педагогічних досліджень
27. Педагогічна діагностика й соціально-педагогічне дослідження.
28. Роль особистості науковця у проведенні соціально-педагогічного дослідження.
29. Експеримент як метод дослідження соціально-педагогічних явищ.
30. Сутність експерименту як методу наукового пізнання соціально-педагогічної дійсності.

31. Гіпотеза і програма експерименту. Способи формування вибіркової сукупності у соціально-педагогічному експерименті.
32. Етапи організації і проведення експерименту.
33. Групи досліджуваних в експерименті: контрольна і експериментальна.
34. Методика проведення експерименту.
35. Особливості планування експерименту у соціально-педагогічних дослідженнях.
36. Умови успішності проведення педагогічного експерименту.
37. Фіксування результатів експерименту.
38. Обробка матеріалів і визначення ступеня чистоти результатів.
39. Основні види експериментів у соціально-педагогічних дослідженнях.
40. Використання методу спостереження в соціально-педагогічних дослідженнях.
41. Спостереження як метод цілеспрямованого, планомірного, певним чином фіксованого сприйняття досліджуваного об'єкта.
42. Наукове і повсякденне спостереження. Ознаки наукового спостереження.
43. Труднощі спостереження як метод збирання інформації.
44. Програма проведення спостереження.
45. Етапи наукового спостереження.
46. Види спостереження.
47. Переваги та недоліки методу спостереження.
48. Бесіда як метод збору фактів у процесі особистого спілкування за спеціально складеною програмою.
49. Анкетування. Класифікація питань анкети за змістом, функціями, формою.
50. Інтерв'ю як метод опитування.
51. Об'єкти опитування (соціальна спільнота, група, колектив, індивід).
52. Предмет опитування (події, факти, мотиви, ціннісні орієнтації тощо).
53. Масові опитування в соціологічній практиці й вимоги до них.
54. Об'єктивність, надійність та валідність методів опитування.
55. Застосування методів математичної статистики для обробки даних дослідження.
56. Методика використання методу самооцінки.
57. Метод первинної статистичної обробки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бабанский Ю. К.* Проблемы повышения эффективности педагогических исследований. — М.: Педагогика, 1982. — 185 с.
2. *Загвязинский В. И.* Методология и методика дидактического исследования. — М.: Педагогика, 1982. — 159 с.
3. *Максименко С. Д.* Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. — К.: Наук. думка, 1998. — 226 с.
4. *Педагогічна соціологія: Навч. посіб.* — Тернопіль, 1998.
5. *Сидоренко В. К.* Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для вищ. навч. закл. освіти. — К., 2000.
6. *Скалкова Я.* Методология и методы педагогического исследования. — М.: Педагогика, 2005. — 220 с.

Додаткова

7. *Воловик П. М.* Теорія імовірності і математична статистика в педагогіці. — К.: Рад. шк., 1989. — 222 с.
8. *Голубев Н. К.* Введение в диагностику воспитания. — М.: Педагогика, 2001. — 240 с.
9. *Горбатов Д. С.* Практикум по психологическому исследованию: Учеб. пособие: Пер. с нем. — Самара, 2000. — 340 с.
10. *Ингенкамп К.* Педагогическая диагностика: Пер. с нем.. — М.: Педагогика, 2001. — 260 с.
11. *Киверляг А. А.* Методы исследования в профессиональной педагогике. — Таллинн: Валгус, 1980. — 334 с.
12. *Лишин О. В.* Педагогическая психология воспитания: Учеб. пособие для школьных психологов и педагогов / Под ред. Д. И. Фельдштейна. — М., 1997. — 256 с.
13. *Методологія наукового пізнання.* — К., 1975. — 134 с.
14. *Організація наукових досліджень / Прогр. курсу і метод. рек. для студ. психолого-пед. ф-ту.* — Полтава: ПДП ім. В. Г. Коваленка, 1999. — 35 с.
15. *Підласий І. П.* Діагностика та експертиза педагогічних проєктів. — К.: Україна, 1998. — 343 с.
16. *Рогов Е. И.* Настольная книга практического психолога в образовании: Учеб. пособие. — М., 1996.
17. *Рудницька О. П., Болгарська А. Г., Світельникова Т. Ю.* Основи педагогічних досліджень. — К., 1998.

18. *Сидоров В.* Введение в социальную работу. Интервью как один из основных методов социальной работы. — Донецк, 1997.
19. *Рабочая* книга социолога. — М., 1983.
20. *Ядов В. А.* Социологическое исследование: методология, программа, методы. — М., 1972. — 246 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “методи соціально-педагогічних досліджень”	4
Зміст дисципліни “Методи соціально-педагогічних досліджень”	4
Варіанти контрольних робіт	11
Тести	12
Питання для самоконтролю	17
Список літератури.....	20

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *К. П. Махія*

Зам. № ВКЦ-3792

Підп. до друку 03.11.08 Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк арк. 1,07. Обл.-вид. арк. 1,22. Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*